

لزوم حقوق بشری‌تر شدن گفتمان اصلاحات

حسین نورانی‌نژاد

در شرایطی که شاخص‌های توسعه سیاسی در ایران افت کرده و این ادعا با معیاری چون میزان رقابتی بودن و مشارکت در انتخابات اخیر قابل اثبات است و به بیان دیگر دموکراسی‌خواهی با دست‌اندازه‌های جدی مواجه است، گسترش حوزه‌های گفتمانی اصلاحات و تمرکز بر سایر حقوق شهروندی از اهمیت بیشتری برخوردار می‌شود. یک رویکرد برای این منظور، توجه بیش از پیش به مطالبات مردم از منظر حق و نه لزوماً حقوقی یا استفاده از ظرفیت‌های قانونی است. به تعبیر دیگر، این پیشنهاد در پی حقوق بشری‌تر کردن گفتمان اصلاحات است. اصلاح‌طلبان به عنوان جریان‌هایی که از دوم خرداد 76 توجه ویژه‌ای بر توسعه سیاسی داشته‌اند، به تبع آن بر حقوق سیاسی مدنی مانند حق انتخابات، حق دادرسی عادلانه، حق تجمع و حق تشکیلاتی مدنی تأکید فراوانی داشته‌اند. محتوای این حقوق که نسل اول حقوق بشر را می‌سازند به نحوی هستند که نمی‌توان از محور مطالبات اصلاح‌طلبان و تحول‌خواهان خارج کرد. اما غفلت از نسل‌های بعدی حقوق بشر، به خصوص نسل دوم که در یک میثاق‌نامه جهانی مجزا تدوین یافته است و شامل مواردی چون حق کار کردن در شرایط عادلانه و مناسب، حق برخورداری از حمایت و تأمین اجتماعی، رفاه جسمی و روانی، حق آموزش و پرورش، حق مسکن، حق زندگی استاندارد، حق بر سلامتی، حق دسترسی به غذای کافی و از این قبیل می‌شود، گفتمان این جریان را به رغم عقبه‌چپ و عدالت‌خواه آن در دهه‌های پیشین، دچار نقص کرده و بازگشت به آنها در قالب‌های به‌روزشده، می‌تواند تکمیل‌کننده پازل گفتمانی این جریان باشد. نکته‌ای که دو، سه سالی است مورد توجه طیفی از فعالان این جریان هم قرار گرفته ولی هنوز ما به ازای سیاسی جدی و پررنگی نیافته است. در واقع حالا که جریان حاکم اصرار بر اشغال تمام عرصه‌های حیات جمعی و خصوصی شهروندان دارد و جای چندانی برای تحریک جامعه مدنی باقی نگذاشته است، باید پاسخگویی بیشتری هم در قبال این دسته از حقوق مردم داشته باشد؛ حقوقی که تأمین آنها برخلاف حقوق نسل اول، بر مداخله دولت بیش از بی‌طرفی تأکید دارد.

